

Помер і похований вчений у Харкові. Його могила знаходилась на І міському кладовищі. О. В. Гуров залишив по собі пам'ять не тільки своїми працями, його ім'я залишилося в історії науки в назвах давніх тварин геологічної історії планети: *Canninophyllum gurovi* Fomitchev, — клас коралових поліпів, верхній карбон Донбасу (Фомічов, 1953); *Rhactorhynchia gurovi* Makridin — клас замкових брахіопод, верхня юра Донбасу (Макрідін, 1964).

Гутник Марина Валеріївна, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри історії науки і техніки НТУ «ХПІ», м.Харків

Золото в історії торгівлі

Серед усіх металів, знайдених у процесі гірництва, золото найбільш відчутно вплинуло на розвиток суспільних відносин. Через те, що його використовували як гроші, володіння ним ототожнювалося з поняттям багатства, влади, сили. Можна припустити, що золото стало першим металом, освоєним людиною, бо на земній поверхні воно перебуває у самородному вигляді, має помітний блискучо-жовтий колір, не підлягає окисненню та корозії, температура його плавлення не на багато, проте нижча ніж у міді. У Давньому Китаї мідь позначали словом «тун», яке складалося з двох ієрогліфів – «золото» і «подібний». Можна зробити висновок, що золото тут було відоме раніше міді. Найдавніші знахідні золотих виробів археологи датують VI–V тис. до н.е. Вироби із золота були знайдені на Балканах, у Єгипті, Південному Кавказі, Індії. Натомість вироби з міді було знайдено на південному сході Малої Азії у IX тис. до н.е. Як висновок, сьогодні не можна однозначно стверджувати, який саме метал був першим освоєний людством.

Краса золота, тотожність сонячному кольору, рідкість цього металу зумовили його широке використання у культовій діяльності як символу Бога-Сонця. Більшість правителів прагнули оточити себе знаковими предметами із золота, що з часом переносилися у поховання знатних небіжчиків. Менш

впливові люди прагнули мати хоча б каблучку з «металу сонця». Все це сприяло пошукам і розробці потужних золотих родовищ.

Перше використання золота як мірила вартості спостерігається на початку III тис. до н.е. за часів правління єгипетського фараона Менеса, коли була запроваджена практика клеймування золотих зливків, що забезпечувала гарантії їхньої ваги й проби. Крім того, у цей період в Єгипті виготовляли типові золоті кільця вагою 7,5 та 15 г., які використовували як засіб торгівельного обміну. Ці «фінансові» досягнення на багато століть випередили свій час і досвід інших народів у пошуках універсального засобу обміну. Золото також згадується в індійських Ведах. З середини II тис. до н.е. золоті прикраси використовувалися як своєрідний грошовий еквівалент.

Перші монети з електруму (сплаву золота та срібла) з'явилися у VII ст. до н.е. у Лідії (західна частина Малої Азії), звідки вони швидко розповсюдилися по всьому Егейському світу. У II ст. до н.е. у Давньому Римі було запроваджено золоту монету – ауреус. Спершу її використовували виключно як нагороду за отримання перемоги у бойових діях, а пізніше як оплату (в основному за хутро та бурштин). Після численних девальвацій, з 325 р. її стали називати – солід. Треба зазначити, що солід чеканили з золота аж до XIII ст.

З утвердженням благородних металів як універсального грошового еквіваленту, боротьба за оволодіння золотом та його родовищами стає основною складовою світових експансій. Величезна кількість золота останнього царя Лідії Крьоза стало причиною перської воєнної агресії. Накопичення «усього золота світу» у скарбницях володарів Персії спричинило вторгнення армій Олександра Македонського, фінансовий стан якого не залишав альтернативи походу в Азію. Після розпаду імперії Олександра значні запаси золота шляхом малих війн і династичних заколотів розтеклися ойкуменою й знову були зосереджені вже у Римі. Таким чином зв'язок «війна-золото» назавжди увійшов у історію народів.

У добу Середньовіччя спроби здобути золото за допомогою алхімічних перетворень дали поштовх розвитку усім хімічним наукам.

Наприкінці X ст. київський князь Володимир Святославович налагодив чеканку власних монет. Монета називалася золотником або златніком. Після смерті князя у 1015 р. золоті монети більше не випускалися.

З XIV ст. власні гроші почали випускати японські князі – дайме. Найбільш відомі з них були монети косюкін, які чеканилися у багатій золотом провінції Каі. Вони вирізнялися високою якістю. З'явився золотий стандарт, згідно до якого монета у 1ре прирівнювалася до 15 г дорогоцінного металу.

Золото виконувало важливу роль рушія торгівельного й промислового поступу, об'єктивно покращуючи економічну складову суспільного розвитку. Потреба цього металу забезпечила пріоритетний розвиток гірництва та освоєння нових земель, де знаходилися жадані руди. Деякою мірою, завдяки пошукам багатих рудних родовищ, виникає Епоха великих географічних відкриттів. «Золоті лихоманки» сприяли залюдненню величезних територій Америки, Австралії, Африки, а видобуте старателями золото фінансово забезпечило глобальні індустріальні перетворення.

За всю історію людства було видобуто майже 200 тис. т. золота, причому до XVI ст. лише близько 14 тис. т.

У Сполучених штатах аж до часів Великої Депресії монети чеканили з найчистішого золота: номіналом двадцять, десять (орел), п'ять та 2,5 долари. З 1933 р. довелося відмовитися від такої розкоші у грошовому обігу.

Ціна на золото завжди стабільно висока, проте навесні 2008 р. благородний метал пережив справжній зліт вартості. Вперше за всю історію людства ціна золота склала більше тисячі доларів за унцію (28,35 г.) .

Таким чином, золото впродовж історії людства завжди виступало мірилом вартості, володіння цим дорогоцінним металом обіцяло його власнику матеріальні блага, а у стародавні часи навіть заможне потойбічне життя.